

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ З ГЕОГРАФІЇ

(на основі повної загальної середньої освіти)

Програму розроблено з урахуванням вимог Державного стандарту базової середньої освіти (освітня галузь «Природознавство»), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 24 від 14.01.2004 р., чинної програми з географії для 5–9 класів, затвердженої Міністерством освіти і науки України (лист № 1/11-3580 від 22.08.2001 р.) і програми вступних випробувань до вищих навчальних закладів.

1. Фізична географія України.

- Географічне положення. Предмет фізичної географії України. Оцінка вигідності фізико-географічного положення України. Географічне положення.
- Місце України на Землі. Дослідження території України. Джерела географічної інформації.
- Рельєф, геологічна будова і корисні копалини. Основні риси рельєфу: низовини, височини, гори. Особливості геологічної будови території України.
- Геоморфологічна будова і основні форми рельєфу. Закономірності поширення, характеристика і господарська оцінка паливних, рудних і нерудних корисних копалин.
- Клімат і кліматичні ресурси. Основні кліматотворні чинники. Загальні риси клімату. Типи повітряних мас. Розподіл температур повітря і опадів на території України.
- Основні кліматичні показники. Несприятливі погодні явища. Енергетичні кліматичні ресурси. Прогноз погоди.
- Внутрішні води. Загальні гідрографічні особливості території України.

- Поверхневі води, особливості їх формування і розподілу. Основні річки, річкові басейни. Канали. Озера і водосховища. Підземні води. Болота, їх типи і поширення.

- Водний баланс і водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання і охорона.

- Ґрунтовий покрив, земельні ресурси. Умови ґрунтоутворення, основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення. Карта ґрунтів. Господарське використання ґрунтів. Земельні ресурси України. Охорони земельних ресурсів.

- Рослинність і тваринний світ. Різноманітність видового складу, закономірності поширення рослинності. Рослинні комплекси лісів, степів, луків, боліт. Різноманітність видового складу тварин. Фауністичні комплекси лісової, лісостепової, степової зон, Українських Карпат і Кримських гір.

- Неприятливі фізико-географічні явища і процеси.

- Природні комплекси України і фізико-географічне районування. Умови розвитку і характерні риси природних комплексів. Фізико-географічне районування України, його наукове і практичне значення. Природно-господарська характеристика природних зон України: мішаних лісів, лісостепової, степової, Українських Карпат і Кримських гір. Природні комплекси морів, що омивають Україну, проблеми використання і охорони їхніх вод.

2. Економічна і соціальна географія України.

- Економіко- і політико-географічне положення України. Проголошення незалежності України та її вплив на геополітичну ситуацію в Європі. Економіко-географічне положення і його господарська оцінка. Сучасний адміністративний поділ. Геополітичні аспекти взаємодії з іншими державами. Місце України на політичній і економічній карті світу.

- Населення і трудові ресурси. Територіальні відмінності і чинники розміщення і густоти населення. Природні і екологічні умови життя населення

та їхній вплив на основні показники його розміщення. Природний рух населення. Вікова і статева структура. Погіршення демографічної ситуації та шляхи розв'язання цієї проблеми.

- Економічна криза і демографічна політика. Міграція населення, види і причини.

- Національний та етнічний склад населення. Українська діаспора і причини її виникнення. Урбанізація та регіональні відмінності в її рівнях. Типи міських поселень. Функції міст і міські агломерації. Сільське розселення та його територіальні відмінності.

- Демографічні проблеми сільського населення України, шляхи їх вирішення. Трудові ресурси та їх розподіл за галузями господарства і в регіонах. Рациональне використання трудових ресурсів. Безробіття і його географічні аспекти.

- Формування господарського комплексу України, його структура. Поняття про господарство і національний господарський комплекс. Історія формування господарського комплексу. Основні риси галузевої структури господарства. Сучасні проблеми розвитку та територіальної організації.

- Промисловість. Загальна характеристика розвитку і розміщення промисловості. Галузева структура, спеціалізація і основні міжгалузеві комплекси.

- Сучасні проблеми і перспективи розвитку та розміщення промисловості.

- Паливна промисловість. Структура, місце і роль у господарському комплексі. Вугільна промисловість. Райони добування і використання вугілля. Проблеми і перспективи дальшого розвитку. Нафтова і газова промисловість. Основні райони нафто- і газовидобутку. Перспективи розвитку нафтової та газової промисловості.

- Електроенергетика. Структура, розвиток і розміщення основних типів електростанцій, ліній електропередач. Екологічні проблеми розвитку паливної промисловості та електроенергетики.

- **Металургійна промисловість.** Структура, місце і роль у господарстві. Чинники розвитку і розміщення. Сировинна база. Географія чорної металургії. Кольорова металургія. Основні галузі та їх розміщення. Проблеми і перспективи розвитку металургії України.

- **Машинобудування та металообробка.** Значення, місце і роль у господарстві. Структура і принципи розміщення. Розміщення окремих галузей. Територіальна організація машинобудування. Проблеми і перспективи розвитку.

- **Хімічна промисловість.** Значення, місце і роль галузі. Сировинна база. Галузева структура хімічної промисловості. Географія окремих галузей хімічної промисловості. Проблеми і перспективи розвитку.

- **Лісова та деревообробна промисловість.** Структура і значення. Лісове господарство (лісозаготівельна промисловість). Деревообробна промисловість. Целюлозно-паперова промисловість. Лісохімічна і гідролізна промисловість. Проблеми і перспективи розвитку лісової промисловості.

- **Промисловість будівельних матеріалів.** Структура і значення. Чинники розвитку і розміщення. Географія цементної промисловості.

- **Легка промисловість.** Художні промисли. Структура, принципи розміщення і географія.

- **Харчова промисловість.** галузева структура, особливості спеціалізації, принципи розміщення і географія. Проблеми і перспективи розвитку.

- **Сільське господарство.** Роль, місце і значення сільського господарства. Галузева структура сільського господарства його основні ланки. Земельний фонд. Рослинництво. Зернові культури. Вирощування технічних культур. Вирощування картоплі та овочів, садівництво. Ягідництво і виноградарство. Тваринництво.

- **Соціальна сфера.** Галузева структура, значення. Сфера послуг. Структура галузі. Рекреаційно-туристське господарство. Територіальна організація. Проблеми і перспективи розвитку галузі.

- Транспорт і зв'язок. Роль і значення транспорту. Основні види транспорту і особливості їх розміщення.

- Україна і світове господарство. Зовнішні економічні зв'язки України. Економічні райони. Географічний поділ праці й економічне районування України. Донецький район. Придніпровський район. Північно-Східний район. Столичний район. Центральний район. Причорноморський район. Подільський район. Північно-Західний район. Карпатський район (коротка економіко-географічна характеристика).

- Раціональне використання природних умов і природних ресурсів та їх охорона. Вплив господарської діяльності на природні умови і природні ресурси.

- Геоекоситуація в Україні. Види впливу на довкілля. Раціональне використання та охорона природних умов і природних ресурсів. Мінерально-сировинні ресурси.

- Кліматичні ресурси. Проблеми охорони природних систем Чорного та Азовського морів і водних ресурсів. Земельні ресурси та їх використання. Природоохоронні комплекси.

- Глобальні проблеми людства та їх прояв на території України.⁴

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Атлас з географії України, 8—9 кл.— К.: НВП «Картографія», 2002.
2. В.Ю. Пестушко, Г.Ш.Уварова. Фізична географія України : Підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів.- Київ, Генеза, 2008 р.287с.
3. О.Ф. Надтонка, О.М. Топузов, Географія : Підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів. - Київ, Світ знань, 2009 р.287с.
4. Булава Л. М. Географія України. (Фізична географія): Навчальний посібник для учнів 8 класу. — Полтава, 1998.— 124 с.
5. Булава Л. М., Нагорнюк М. П. Економічна та соціальна географія України: Навчальний посібник для учнів 9 класу.— Полтава: ПОПОПП, 1999.— 84 с.
6. Заставный Ф. Д. Физическая география Украины: Учебник для 8 кл. сред. общеобразоват. шк. — К.: Форум, 2003.— 239 с.
7. Збірник завдань для державної підсумкової атестації з географії. 9 клас. Авт. Гладковський Р.В., Догань А.І., Паламарчук Л.Б., Совенко В.В. – К.: Центр навчально-методичної літератури, 2013.
8. Масляк П. А., Шищенко П. Г. География Украины: Учебник для 8—9 кл. сред. шк. — К.: Зодиак-Эко, 2002.— 456 с.
9. Стехун Л. М. Україна. Короткий географічний огляд. — Харків: Ранок, 2000.— 112 с.
10. Физическая география Украины. 8 класс: Пособие для учителя / Г. Д. Довгань, Н. Я. Круглая, М. Я. Пшеничная, В. О. Соловьев.— Харьков: Веста: Издательство «Ранок», 2002.— 272 с.
11. Чернов Б. О. Фізична географія України: Підруч. для 8 кл. загальноосв. навч. закл.— К.: Освіта, 2002.— 254 с.
12. Костенко Л. В. Наочний довідник. Географія України. 8—9 кл. — Х.: Веста, 2005.
13. Костенко Л. В. Экономическая и социальная география Украины. 9 кл. Дидактические материалы к урокам.—Х.: Ранок; Веста, 2005.
14. Довгань Г. Д. Физическая география Украины. 8 кл. Дидактические материалы к урокам. — Х.: Ранок, 2003.

15. Сиротенко А. Й. Економічна і соціальна географія України. 9 кл. Пробл. підр. — К.: Освіта, 2001.

16. Географія України. Електронний навчальний атлас для 8—9 кл., версія 4.1. — К.: Інститут передових технологій, 2004.